

การให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

Lending Credit for Animal Raising in the Three Southernmost Provinces of Thailand

ปิ่น จันจุฬา^{1/} เกรียงศักดิ์ ปัทมรเวช^{2/} และสมชัย คอวนิชกิจ^{3/}
Pin Chunjula^{1/} Kriengsak Pattamarakha^{2/} and Somchai Khorvanitchakij^{3/}

Abstract : There is very few animal raising in the three southernmost provinces of Thailand (Yala, Pattani and Narathiwat). The limitation of credit is one factor influencing. This study aimed to investigate availability of credit for farmers who wish to raise animal, through 28 bank managers.

The result revealed that very bank provides credit to farmers. Criteria for loan project evaluation are based on : farmer's properties, objective and possibility of investment turn-over. Credit was issued to both individuals and groups. Most bank managers perceived that crop cultivation was less risky than animal raising, thus placed greater emphasis on providing credit for crop production than animal raising. When credit was available for animal raising, beef cattle and chickens received a higher priority than other animals.

^{1/} ภาควิชาเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี 94000

^{2/} ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90112

^{3/} ฝ่ายสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี ปัตตานี 94000

^{1/} Department of Technology and Industries, Faculty of Sciences and Technology, Prince of Songkla University, Pattani 94000, Thailand.

^{2/} Department of Agricultural Development, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Songkla 90112, Thailand.

^{3/} Animal Health Division, The Pattani Provincial Office of Livestock Development, Pattani 94000, Thailand.

Most bank managers satisfy with the outcomes of credit provision. Main problems so far encountered are difficulties to monitor the project, limited ability for loan repayment. Farmers invest in animal raising are facing problems of knowhow lacking and less support from government sector. To promote animal raising in the three southernmost provinces of Thailand; intensive training, domestic and international market development as well as provision of long term, low interest rate credit loan are required.

บทคัดย่อ : การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดยะลา, ปัตตานี และนราธิวาส) มีน้อยมาก ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์และแนวความคิดที่มีต่อการให้สินเชื่อของผู้จัดการ ธนาคาร โดยทำการสัมภาษณ์ผู้จัดการธนาคารรวมทั้งสิ้น 28 คน

ผลการวิจัยพบว่าทุกธนาคารมีการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร เกณฑ์ในการให้เงินกู้ยืมที่สำคัญที่ธนาคารพิจารณา คือ หลักทรัพย์ วัตถุประสงค์ และรายได้ของโครงการ การให้กู้ยืมมีทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มบุคคล ผู้จัดการธนาคารเห็นว่า การเลี้ยงสัตว์มีความเสี่ยงมากกว่าการเพาะปลูก จึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเพาะปลูกมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ ดังจะเห็นได้จากการให้เงินกู้ยืมเพื่อการเพาะปลูกมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงโคและไก่ได้รับความสำคัญในด้านสินเชื่อมากกว่าสัตว์เลี้ยงชนิดอื่นๆ ผลของการให้สินเชื่อที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์พอใช้จนถึงดี ปัญหาสำคัญในการให้สินเชื่อก็คือ การขาดการติดตามผล และเกษตรกรมีขีดความสามารถในการส่งคืนเงินชำระหนี้จำกัด ส่วนปัญหาที่สำคัญในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร คือ การขาดความรู้ในการเลี้ยง และการขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจสามารถที่จะทำได้ โดยการจัดการฝึกอบรมแบบเข้มข้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ให้กับเกษตรกร การจัดหาตลาดรองรับและการเข้าถึงตลาดระหว่างประเทศ และการจัดหา สินเชื่อระยะยาวที่มีดอกเบี้ยต่ำ

Index words : สินเชื่อเกษตร, ผู้จัดการธนาคาร, การเลี้ยงสัตว์, เกษตรกร, 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, ประเทศไทย
agricultural credit, bank managers, animal raising, farmers, three southernmost provinces, Thailand.

บทนำ

การปศุสัตว์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญ แหล่งของการจ้างงาน และเป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศ เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมีปัญหามากมายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การให้สินเชื่อ

การเกษตรก็เป็นปัญหาหนึ่งของเกษตรกร คือ อัตราดอกเบี้ยสูง ใช้เงินกู้ผิดประเภท ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน และจำนวนเงินกู้ไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาที่รุนแรง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในสาขาเกษตรสูงกว่าสาขาอื่นๆ เพราะขาดแคลนเงินทุน ขณะที่ความต้องการมีมาก อัตราดอกเบี้ยก็จะสูง และค่าใช้จ่ายในการกู้ยืมสูง เนื่องจากจำนวนเงินกู้ต่อคนมีน้อย (ทองโรจน์, 2529)

จิรเกียรติ (2527) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้ค่าใช้จ่ายสินเชื่อเพื่อการเกษตร สูงกว่านอกภาคการเกษตรมีหลายประการ คือ (1) ธุรกิจเกษตรเป็นธุรกิจขนาดเล็ก และอยู่ กระจัดกระจาย (2) การติดตามทวงหนี้ไม่สะดวก (3) เงินกู้แต่ละรายมีน้อย ทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูง (4) ธุรกิจเกษตรเป็นธุรกิจที่เสี่ยงมากกว่าธุรกิจด้านอื่นๆ ทั้งในด้านราคาและธรรมชาติ.

ศิริชัย และคณะ(2529) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและแหล่ง สินเชื่อราคาถูก ทำให้การพัฒนาในภาคการเกษตร ด้วยตนเองมีน้อยหรือเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยสำคัญ คือ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีความยากจนอยู่ จึงทำให้ไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะนำไปปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น และได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความ ไม่สมดุลย์กันในระหว่างภาคการผลิตต่างๆ

เพลินพิศ (2531) รายงานว่า ปัญหาที่เกิดจากการปล่อยสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ คือ ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถเข้าถึงเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย จึงเกิดปัญหานี้เสียมีสูงถึงร้อยละ 19.2 และปัญหารั่วไหลของสินเชื่อนอกภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 25.3 ปล่อยให้เกษตรกรนำเงินไปใช้ไม่ตามวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน

สามารถ (2536) พบว่า การให้สินเชื่อปี 2534 จากครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 5,244,643 ครัวเรือน ได้รับการบริการสินเชื่อจากสถาบันการเงิน 3,936,354 ครัวเรือน หรือร้อยละ 75 แยกเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. โดยตรง 2,356,585 ครัวเรือน

หรือร้อยละ 45 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร 1,029,769 ครัวเรือนหรือร้อยละ 20 และเป็นลูกค้าธนาคารพาณิชย์ 550,000 ครัวเรือน หรือร้อยละ 10 และยังไม่ได้รับบริการ 1,308,289 ครัวเรือน หรือร้อยละ 25

วิทยาและอรุณวรรณ (2536) รายงานว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มักเป็นหนี้เงินกู้ ธ.ก.ส. เพียงแหล่งเดียว กรณีที่เงินกู้ไม่เพียงพอที่จะยืมจากญาติพี่น้อง หรือพ่อค่านายทุนในท้องถิ่นถึงร้อยละ 18.6 ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าสถาบันการเงินหลายเท่าตัว

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2537) รายงานว่า มีเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกู้เงิน จำนวน 6,100 คน กู้เงินเป็นจำนวน 180.5 ล้านบาท มีวัตถุประสงค์ในการกู้เงิน คือ กู้เงินเพื่อซื้อสัตว์ใช้เป็นแรงงาน ร้อยละ 63.0 ของเงินกู้ทั้งหมด กู้เพื่อซื้อพันธุ์สัตว์ ร้อยละ 21.0 และใช้เงินกู้ที่เหลืออีกร้อยละ 16.0 เป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ

ปัจจุบันการศึกษาด้านการให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ยังมีอยู่น้อยมาก ผลจากการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่มีข้อบ่งชี้ข้อจำกัดของการให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ และการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรที่เป็นผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ของประเทศ ได้ชัดเจนว่ามาจากสาเหตุใด แม้ว่ามีผลการศึกษาหลายชิ้น ระบุว่า ปัญหาการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ไม่สามารถพัฒนาได้ดี เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงสัตว์ในระดับที่ต่ำขาดการฝึกอบรม ไม่มีทุน ขาดแรงงาน ตลาดที่มั่นคง และขาดสินเชื่อราคาถูก (จันทนา, 2538

และเบญจพรรณและคณะ, 2540) แม้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยงขั้นพื้นฐานมาแล้วก็ตาม (คงปฐม, 2538)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อการให้สินเชื่อ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผน และพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

การเลือกสถานที่

ในการศึกษานี้ใช้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานที่ทำการวิจัย รวม 3 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอนบพิตำ และอำเภอสายบุรี จังหวัดยะลา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอรามัน และอำเภอกรงปินัง และจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอบาเจาะ อำเภอเมือง และอำเภอระแงะ พื้นที่ดังกล่าวมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์เป็นหลักอยู่เป็นจำนวนมาก

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรในที่นี้คือผู้จัดการธนาคารของรัฐและเอกชน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 คน เนื่องจากประชากรมีเป็นจำนวนน้อยจึงไม่ใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นตัวอย่างในการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

ได้ใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการในการรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำแบบสัมภาษณ์ขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2540 และทดสอบแบบ

สัมภาษณ์ในเดือนมีนาคม 2540 ออกสัมภาษณ์ผู้จัดการธนาคารในเดือนพฤษภาคม 2540 สัมภาษณ์เสร็จในปลายเดือนตุลาคม 2540 มีผู้จัดการธนาคารได้รับการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 28 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์และทำรหัสข้อมูล แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมเอสพีเอสเอส (SPSS) ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในช่วงเดือนธันวาคม 2540

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ประเภทของธนาคาร

จากการศึกษาพบว่าประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) เป็นธนาคารเอกชน ส่วนที่เหลือเป็นธนาคารของรัฐบาล เมื่อมองถึงประเภทย่อยของธนาคาร พบว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.0) ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 10 ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารออมสิน ที่เหลือไม่เกินร้อยละ 10 ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ธนาคารนครธน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารนครหลวงไทย และธนาคารเอเซีย

ทุกธนาคาร มีการให้สินเชื่อเกษตรตามนโยบายรัฐบาล ที่ได้กำหนดให้ธนาคารให้สินเชื่อ ร้อยละ 20 ของยอด เงินฝากทั้งหมด

เกณฑ์พิจารณาในการให้สินเชื่อและการติดตามโครงการเงินกู้

ประมาณสองในสาม (ร้อยละ 64.3) ของผู้จัดการธนาคารพิจารณาจากหลักทรัพย์ที่ผู้กู้เสนอค้ำประกันรวมครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 57.1 และร้อยละ 53.6 จากวัตถุประสงค์ของโครงการและรายได้ของโครงการตามลำดับ ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 32.1) พิจารณาจากกำหนดระยะเวลาคืนเงินกู้ (ตารางที่ 1) เกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้การเลี้ยงสัตว์ในภาคใต้ไม่พัฒนาเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันมากพอและไม่มีเงินลงทุน กรณีที่

คุณสมบัติไม่ครบตามข้อกำหนด ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 71.4) ของผู้จัดการธนาคารจะไม่พิจารณาผู้กู้กรณีพิเศษให้ เพราะมีความเสี่ยงสูงและไม่ตรงตามเงื่อนไข มีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 28.6) ที่ยังคงให้กู้ เพราะเป็นการประกันโดยบุคคล ที่เชื่อถือ ธนาคารสามารถผ่อนปรนหลักเกณฑ์ได้

จึงเห็นได้ว่าหลักทรัพย์ ค้ำประกัน วัตถุประสงค์ของโครงการและรายได้ของโครงการ เป็นสิ่งที่สำคัญในการที่ธนาคารได้ใช้เป็นหลักสำคัญในการพิจารณาให้เงินกู้แก่เกษตรกร

Table 1 Criteria for providing credit.

Criteria	Number (n=28)	Percentage ^{1/}
Assets to guarantee the loan	18	64.3
Objectives of the project	16	57.1
Expected incomes of the project	15	53.6
Time of loan repayment	9	32.1
Reputation of project owner	8	28.6
Details of the project	6	21.4
Place of the project	5	17.8
Others	7	25.0

^{1/} Quoted from more than one source.

ลักษณะและปริมาณการให้เงินกู้

สามในสี่ของผู้จัดการธนาคารระบุว่า ได้มีการให้เงินกู้ในลักษณะที่เป็นรายบุคคล ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 25) ให้กู้ในลักษณะที่เป็นกลุ่มบุคคล โดยสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนที่มี การค้ำประกัน ซึ่งเป็นกรณีที่มีการกู้เงินที่เป็น จำนวนไม่มากนัก หากเป็นการกู้เงินที่เป็นจำนวน มากต้องใช้

หลักทรัพย์ คือ ที่ดินมาเป็นหลักประกัน สำหรับการกู้ยืมเงินจากธนาคาร การกู้ในลักษณะ ที่เป็นรายบุคคลมักเป็นการกู้ยืมจากธนาคาร พาณิชย์ของเอกชน หากเป็นการกู้ยืมจากธนาคาร ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากธนาคารเพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การเกษตร มักนิยมให้กู้ยืม ในลักษณะที่เป็นกลุ่ม กลุ่มจะช่วยดูแลสมาชิก ในกลุ่มให้ใช้เงิน

กู้ไปในทางที่ถูกต้อง และเป็น ประโยชน์ต่อ กิจกรรมทางการเกษตร

เกี่ยวกับปริมาณการให้เงินกู้ทั้งหมดในรอบปี พบว่ามีการกระจายตัวไปในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันทั้งสามกลุ่ม คือ 10,000,000 บาทและต่ำกว่า 10,000,001-100,000,000 บาท และมากกว่า 100,000,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 17.9, 10.7 และ 21.4 ที่ได้ระบุปริมาณการให้เงินกู้มีอยู่เป็น จำนวนครั้งหนึ่งคือร้อยละ 50 การที่ไม่ระบุเนื่องจากเป็นความลับของทางธนาคาร

ทัศนคติที่มีต่อการให้สินเชื่อเกษตร

ครึ่งหนึ่งของผู้จัดการธนาคาร มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับแนวความคิดที่ว่า สินเชื่อเกษตรเป็น

ธุรกิจขนาดเล็กและผู้กู้ยู่กระจัดกระจาย (คำถามข้อที่ 2) สินเชื่อเกษตรเป็นธุรกิจที่ผู้กู้แต่ละรายได้เงินน้อยและมีค่าใช้จ่ายสูง (คำถามข้อที่ 3) และสินเชื่อเกษตรยากแก่การติดตามผล (คำถามข้อที่ 4) เพียงประมาณหนึ่งในห้า ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดข้อที่ 2 และ 4 นอกจากนี้ผู้จัดการธนาคารยังมีทัศนคติที่แตกต่างกันออกไป สำหรับแนวความคิดที่ว่า สินเชื่อเกษตรมีความเสี่ยงมากกว่าสินเชื่อประเภทอื่นๆ (คำถามข้อที่ 1) โดยมีสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน สำหรับผู้ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย (ตารางที่ 2) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่าประมาณสามในสี่มีทัศนคติที่เป็นไปในทางบวก (favourable attitude) โดยเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อคำถามทั้งสี่ข้อ

Table 2 Attitude towards agricultural credit.

Statement	Level of attitude (n=28)				
	Strongly agree	Agree	Uncertain	Disagree	Strongly disagree
1. Agricultural credit is risky than other credit	8 (28.6) ^u	10 (35.7)	2 (7.1)	8 (28.6)	-
2. Agricultural credit is concerned with small business enterprise and engaged with few farmers scattered over a wide area	4 (14.3)	15 (53.6)	3 (10.7)	6 (21.4)	-
3. Agricultural credit is a small loan with high maintenance costs	7 (25.0)	14 (50.0)	5 (17.9)	2 (7.1)	-
4. Agricultural credit is difficult to monitor	5 (17.9)	16 (57.1)	1 (3.6)	6 (21.4)	-

^u Figures in bracket indicate the percentage

ความเสี่ยงและการให้ความสำคัญของสินเชื่อต่อประเภทกิจกรรมการเกษตร

ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ของผู้จัดการธนาคารเห็นว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ แต่หนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.3) เห็นว่าการเลี้ยงสัตว์มีความเสี่ยงมากกว่าเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 3.6) ที่เห็นว่าการปลูกพืชมีความเสี่ยงมากกว่า (ตารางที่ 3) การที่ให้ความสำคัญเห็นว่าสินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์มีความเสี่ยงมากกว่า เนื่องจากการมีโรคระบาดสัตว์ เกิดขึ้นบ่อย เพราะมีอากาศร้อนและมีฝนตกชุก ประกอบกับเกษตรกรขาดความรู้ในด้านการ ป้องกันโรคสัตว์ ส่วนการที่ให้ความสำคัญว่าการ เพาะปลูกมีความเสี่ยงมากกว่าการเลี้ยงสัตว์นั้น อาจเป็นไปได้ว่าการเพาะปลูกย่อมขึ้นอยู่กับดินฟ้า อากาศเป็นสำคัญ ซึ่งสิ่งดังกล่าวมีการแปรปรวน อยู่ตลอดเวลา เช่น น้ำท่วม หรือฝนทิ้งช่วง เป็นต้น

เกี่ยวกับการจัดสรรเงินเพื่อการกู้ยืมประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.4) ของผู้จัดการธนาคารให้สินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกพืชมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ ประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.3) เพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 14.3) ให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์มากกว่าการเพาะปลูก (ตารางที่ 3) กรณีที่ให้สินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากเห็นว่าการเพาะปลูกมีความเสี่ยงน้อยกว่า การดูแลเอาใจใส่น้อยกว่า และต้นทุนในการเพาะปลูกต่ำกว่าเลี้ยงสัตว์ จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ในภาคใต้ไม่สามารถพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ในเชิงการค้าได้ ทั้งที่มีศักยภาพในการพัฒนาการเลี้ยงเพื่อการส่งออก กรณีที่ให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์มากกว่าการเพาะปลูก เนื่องจากเห็นว่า ตลาดมีความต้องการสูง และระยะเวลาการเลี้ยงสัตว์สั้นกว่าการเพาะปลูก ทำให้ส่งคืนเงินกู้ได้เร็วกว่า

Table 3 Risk perception and allocation of credit according to type of activity.

Characteristic	Number(n=28)	Percentage
Credit risk perception		
More risk in animal raising	11	39.3
More risk in cultivation	1	3.6
No difference	16	57.1
Allocation of credit		
Credit was allocated more for cultivation	13	46.4
Credit was allocated more for animal raising	4	14.3
No difference	11	39.3

ประเภทของสัตว์ที่ธนาคารให้ความสำคัญในการให้เงิน

ประเภทของสัตว์ที่ธนาคารให้ความสำคัญในการให้สินเชื่อมากที่สุด คือ โคและไก่ คิดเป็นร้อยละ 78.6 และ 75.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) สัตว์เลี้ยงอื่นๆ ได้แก่ เป็ด ห่าน กระบือ และแพะได้รับความสำคัญรองลงไป สาเหตุที่ให้ความสำคัญกับโคและไก่ เนื่องจากสัตว์ทั้งสองชนิดเป็นอาหารหลักของชาวไทยมุสลิมในเขตชายแดนภาคใต้เป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่ายเพราะเกษตรกรมีประสบการณ์อยู่แล้วและตลาดต้องการมากสามารถที่จะจำหน่ายได้ราคาดี

Table 4 Priority of animal in providing credit.

Types of animals	Number(n=28)	Percentage ^{1/}
Cattle	22	78.6
Chicken	21	75.0
Duck and geese	11	39.3
Buffalo	6	21.4
Goat	4	14.3

^{1/} Quoted from more than one source

ผลของการให้สินเชื่อและปัญหาที่เกี่ยวข้อง

ทุกธนาคารมีการติดตามความก้าวหน้าในการให้เงินกู้แก่เกษตรกร ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.0) ของผู้จัดการธนาคารให้เกษตรกรผู้กู้มารายงานและส่งเจ้าหน้าที่ออกไปติดตามผล ร้อยละ 46.4 ส่งเจ้าหน้าที่ไปติดตามผล เพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 3.6) ที่ให้เกษตรกรมารายงานผลเกี่ยวกับผลของการให้สินเชื่อ ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 57.1) ของผู้จัดการธนาคารเห็นว่าผลของการ

ให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ที่ผ่านมาอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 28.6) ก่อนข้างดี เพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าดีมากและมีปัญหา (ตารางที่ 5) การที่ผู้จัดการบางส่วนเห็นว่าผลของการให้สินเชื่อมีปัญหา อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญคือ เรื่องของการติดต่อสื่อสาร เพราะเกษตรกรใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษาท้องถิ่น (ภาษาขาว) การติดต่อสื่อสารจึงค่อนข้างยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเกษตรกรสูงอายุ นอกจากนี้ การที่เกษตรกรขาดความรู้และประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์ ทำให้การเลี้ยงสัตว์ขาดทุน ไม่สามารถส่งเงินชำระหนี้ธนาคารได้ตามกำหนด เพราะบางครั้งตลาดรับซื้อไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ก็อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าผลของการให้สินเชื่อยังมีปัญหา

เกี่ยวกับปัญหาสำคัญที่มีต่อการให้สินเชื่อเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 50.1) เห็นว่ายากต่อการติดตามผล เนื่องจากเกษตรกรอยู่ห่างไกลประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 21.4) เห็นว่าความสามารถในการชำระหนี้ค่อนข้างจำกัด (ตารางที่ 5) ปัญหาที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ มีหลักประกันน้อย ตลาดรับซื้อไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ และเกษตรกรขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ ปัญหาเกี่ยวกับการติดตาม ผลยากลำบาก เนื่องจากเกษตรกรอยู่ห่างไกล คงเป็นเรื่องปกติที่ไม่สามารถใช้ยานพาหนะ เข้าไปในพื้นที่ได้เลย หากสาธารณูปโภคดีพอแล้ว เช่น มีถนนที่สามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล หรือมีโทรศัพท์ในหมู่บ้านหรือชุมชน การติดตามผลอาจง่ายขึ้น นอกจากนี้แล้วปัญหาเกี่ยวกับหลัก ประกันมีน้อย และตลาดรับซื้อไม่แน่นอนก็เป็น เรื่องที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน สิ้นทรัพย์

ที่ใช้เป็นหลักประกัน มักได้แก่ ที่ดิน ซึ่งขนาดของที่ดินถือครองมักจะมี ขนาดเล็ก ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้จำกัด และการขาดความรู้ทางวิชาการ ในการเลี้ยงสัตว์สามารถที่จะ

แก้ไขได้หากวางแผนการผลิตได้ดี และจัดให้มีการฝึกอบรมความรู้ทางวิชาการให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

Table 5 Outcomes of loans and associated problems.

Characteristic	Number(n=28)	Percentage ^{1/}
Methods to monitor		
Send the officer to farmers' house	13	46.4
Farmers approach the bank	1	3.6
Both	14	50.0
Perceived outcome of providing credit		
Excellent	1	3.6
Good	8	28.6
Satisfactory	16	57.1
Poor	3	10.7
Associated problems with providing credit		
Difficult to monitor	14	50.0
Limited ability for loan repayment	6	21.4
Few assets for guarantee	4	14.3
Market fluctuation	2	7.1
A lack of knowledge in animal raising	2	7.1

^{1/} Quoted from more than one source

ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์

ปัญหาที่มีความสำคัญสามอันดับแรก ที่ผู้จัดการธนาคารได้ระบุ คือ การที่เกษตรกรขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ การขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากรัฐ และความผันผวนของตลาดตามสภาพทางเศรษฐกิจและเทศกาลที่สำคัญต่างๆ (ตารางที่ 6) ส่วนปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ เกษตรกรไม่สนใจเนื่องจากการเลี้ยงสัตว์

เป็นอาชีพเสริม เกษตรกรมีอาชีพหลักจากการเพาะปลูกอยู่แล้ว การที่ภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยเนื่องจากพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นสูงต่ำ การขาดแคลนปัจจัยการผลิตบางอย่าง เช่น หญ้า ในช่วงฤดูแล้งอื่นๆ ได้แก่ การเกิดโรคระบาดสัตว์ การขาดแคลนแรงงาน การขาดการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง และข้อจำกัดทางศาสนาที่มีต่อการเลี้ยงสัตว์บางประเภท

Table 6 Associated problems with raising animals.

Type of problems	Number(n=28)	Percentage ^{1/}
A lack of knowledge in raising animals (husbandry)	13	46.4
A lack of continuous support from the government	9	32.1
Market fluctuation	7	25.0
Farmers not interested	4	14.3
Inappropriate topography	3	10.7
A shortage of farm inputs	2	7.1
Others	4	14.3

^{1/} Quoted from more than one source

ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.1) ของผู้จัดการธนาคารเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจในการเลี้ยงสัตว์ที่เหลือประมาณหนึ่งในห้า (ร้อยละ 17.9) เห็นว่าไม่สามารถพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตเศรษฐกิจได้ (ตารางที่ 7) เนื่องจากภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม

เกษตรกรมีอาชีพหลักอยู่แล้ว จึงขาดความสนใจในการเลี้ยงสัตว์ และการเรียกค่าคุ้มครองจากผู้ก่อการร้าย สำหรับกลุ่มที่เห็นว่าสามารถพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจได้นั้น ได้ชี้ให้เห็นว่าสามารถทำได้โดยการให้การฝึกอบรมแก่เกษตรกรเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การมีตลาดรองรับ โดยเฉพาะตลาดมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ การจัดหาแหล่งเงินกู้ยืมระยะยาวที่มีดอกเบี้ยต่ำ การพยุงราคา และการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อมีอำนาจต่อรอง

Table 7 Opinions on possibility for developing southern Thailand as a viable economic zone for animal raising.

Characteristic	Number(n=28)	Percentage
Possibility in development for a viable economic zone		
Possible	23	82.1
Impossible	5	17.9
Methods for possibility ¹¹ (n=23)		
Provide intensive training for farmers	12	52.2
Market access	6	26.1
Provide long term loan with low interest rate	5	21.7
Price support	4	17.4
Establish and encourage farmer group	3	13.0
Reasons for impossible (n=5)		
Inappropriate topography	2	40
Regarded as minor occupation	2	40
Illegal guardian fee	1	20

¹¹ Quoted from more than one source

ความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เชิงการค้า

พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้จัดการธนาคารได้ระบุชนิดสัตว์ ที่ควรส่งเสริมการเลี้ยงอย่างจริงจังมีลักษณะเป็นการค้า ได้แก่ ไก่ และโคเนื้อ (ตารางที่ 8) ส่วนสัตว์ชนิดอื่น ได้แก่ โคนม สุกร เป็ด แพะ แกะ และห่าน ยังไม่สามารถพัฒนาการเลี้ยงให้มีลักษณะเป็นเชิงการค้าได้

การเลี้ยงโคนมยังมีน้อย เกษตรกรยังไม่มีประสบการณ์ การเลี้ยงเหมือนกับเกษตรกรใน

ภาคกลาง การเลี้ยงสุกรมีข้อจำกัดทางศาสนา การเลี้ยงเป็ดมีอยู่บ้างพอควร แต่ไม่ได้ใช้เป็นอาหารของคนภาคใต้ การเลี้ยงแพะ แกะ และห่าน มีน้อยมากเมื่อเทียบกับการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นๆ ถึงแม้ว่าตลาดจะมีความต้องการมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลที่สำคัญ จึงเห็นได้ว่า ไก่ และโคเนื้อ เป็นสัตว์ที่สามารถจะพัฒนาการเลี้ยงให้เป็นเชิงการค้าได้ในเวลาขณะนี้ ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับการให้เงินกู้ยืม ซึ่งผู้จัดการธนาคารมักให้กับการเลี้ยงไก่และโคเนื้อ

Table 8 Type of animal possible for develop as commercial purposes.

Type of animal	Possibility (n=28)	
	Possible	Impossible
Chicken	18 (64.3)	10 (35.7) ^{1/}
Beef cattle	17 (60.7)	11 (39.3)
Dairy cattle	13 (46.4)	15 (53.6)
Swine	13 (46.4)	15 (53.6)
Duck	12 (42.9)	16 (57.1)
Goat	10 (35.7)	18 (64.3)
Sheep	6 (21.4)	22 (78.6)
Geese	3 (10.7)	25 (89.3)

^{1/} Figures in bracket indicate the percentage

สรุปและข้อเสนอแนะ

ธนาคารทุกแห่งมีการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรโดยพิจารณาจากหลักทรัพย์ วัตถุประสงค์ และรายได้ของโครงการ การให้กู้มีทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นในรูปของกลุ่ม ส่วนใหญ่ของผู้จัดการธนาคารมีทัศนคติที่ดีต่อสินเชื่อเกษตร และเห็นว่าการเพาะปลูกมีความเสี่ยงน้อยกว่าการเลี้ยงสัตว์ จึงให้สินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกมากกว่าการเลี้ยงสัตว์ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ และการเลี้ยงไก่ ได้รับสินเชื่อมากที่สุด เนื่องจาก เป็นอาหารหลักของชาวไทยมุสลิมเกี่ยวกับผลของการให้สินเชื่อธนาคารได้มีการให้เจ้าหน้าที่ออกไปติดตามผลรวมทั้งให้เกษตรกรผู้กู้มารายงานผลที่ธนาคาร ส่วนใหญ่ของผู้จัดการธนาคาร เห็นว่าผลของการให้สินเชื่อที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์พอใช้จนถึงดี ปัญหาที่สำคัญในการให้สินเชื่อก็คือความยากลำบากในการติดตามผลเนื่องจากเกษตรกรอยู่ห่างไกล และเกษตรกรมีขีดความสามารถในการชำระหนี้จำกัด เกี่ยวกับ

ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ส่วนใหญ่ของผู้จัดการธนาคารเห็นว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ ในการเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการ การขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง และความผันผวนของตลาด ส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการพัฒนา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจในการเลี้ยงสัตว์ สามารถที่จะทำได้ โดยการจัดฝึกอบรมความรู้ทางวิชาการให้กับเกษตรกร และการมีตลาดรองรับ สัตว์ที่สามารถพัฒนาการเลี้ยงเป็นเชิงการค้าได้ คือ ไก่และโคเนื้อ

เกี่ยวกับข้อเสนอแนะมีดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาให้เงินกู้ ส่วนใหญ่พิจารณาจากหลักทรัพย์ที่เสนอค้ำประกันเป็นหลัก ทำให้เกษตรกรมีปัญหาในการกู้ เจ้าหน้าที่ของธนาคารและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรจะได้ศึกษาหา รูปแบบการช่วยเหลือที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาต่อไป โดยเฉพาะการพิจารณาจากองค์

- ประกอบอื่นๆ เช่น ประวัติของเกษตรกร ความตั้งใจ ความซื่อสัตย์ และจริยธรรม ความตรงต่อเวลา ความมีวินัยและความขยันในการทำงาน
2. การติดตามความก้าวหน้าของโครงการเงินกู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการให้สินเชื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้กู้ เจ้าหน้าที่ของธนาคารและเกษตรกร ควรมีการวางแผนร่วมกันและปฏิบัติตามขั้นตอน โดยมีนักวิชาการประจำโครงการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ
 3. การเขียนโครงการเพื่อเสนอขอเงินกู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนในการพิจารณาให้เงินกู้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของธนาคาร ควรมีการประสานความร่วมมือกันให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเขียนโครงการและการทำบัญชีฟาร์ม
 4. รัฐบาลควรจัดตั้งสถาบันการเงินในรูปของการให้สินเชื่อเกษตรระยะยาว เพื่อให้เกษตรกรได้กู้ยืมโดยมีดอกเบี้ยต่ำ รวมทั้งการประกันราคา

เอกสารอ้างอิง

- คงปฐม กาญจนเสริม. 2538. การประเมินผลโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จันทนา บุญศิริ. 2538. ผลที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงโคนมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในทัศนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรเกียรติ อภิภูณโยภาส. 2527. ธนกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทองโรจน์ อ่อนจันทร์. 2529. สินเชื่อนอกระบบและสินเชื่อเพื่อกิจการนอกฟาร์ม. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2529 ของสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทยระหว่างวันที่ 22-23 ธันวาคม 2529 ณ โรงแรมอัลปาร์ค จ.เชียงใหม่.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2537. การดำเนินงานโครงการสินเชื่อการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามความช่วยเหลือของประชาคมยุโรป. วารสาร ธ.ก.ส. (ค.ค. 30-มี.ค. 31) :39-52.

เบญจพรรณ เอกะสิงห์, ฤศล ทองงาม, บุญเสริม
ชีวะอิสระกุล, บุญล้อม ชีวะอิสระกุล และสมคิด
พรหมมา. 2540. รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาท
ประสิทธิภาพ และการฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยง
โคนมชายหญิงในภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

เพลินพิศ สัตย์สงวน. 2531. นโยบายสินเชื่อสู่ชนบท.
วารสาร ธ.ก.ส. (ต.ค. 30- มี.ค 31) : 5-9.

วิทยา เจียรพันธุ์ และอรุณวรรณ วงศ์มณีโรจน์. 2536.
รายงานการวิจัยเรื่อง กระบวนการอพยพแรงงาน
ของเกษตรกรชนบท. กรุงเทพมหานคร :
กองวิชาการสำนักวิชาการและแผนธนาคารเพื่อ
การเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร.

ศิริชัย สาครรัตนกุล, ยงเกียรติ จรรย์ศักดิ์สกุล และเฉลียว
วามวงศ์. 2529. การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร
ในประเทศไทย : ปัญหา อุปสรรค และแนวทาง
แก้ไข. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี
2529 ของสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตร
แห่งประเทศไทยระหว่างวันที่ 22-23 ธันวาคม 2529
ณ โรงแรมอัลปาร์ค จ.เชียงใหม่.

สามารถ นิตย์เสมอ. 2536. ธ.ก.ส. การปรับเปลี่ยน
บทบาทเป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาชนบท. วารสาร
ธ.ก.ส. (ธ.ค. 35 - มี.ค. 36) : 32-43.